

Nr 17.

Ankom till riksdagens kansli den 26 februari 1929 kl. 1 e. m.

*Utlåtande, i anledning av väckt motion om utredning angående
ändrade bestämmelser för tillsynen över sparbanker.*

I en inom första kammaren väckt, till bankoutskottets förberedande behandling hänvisad motion nr 19, har herr *Kvarnzelius* hemställt, »att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om verkställande av skyndsamt utredning angående ändrad, effektivare, eventuellt centraliserad kontroll över rikets sparbanker samt framläggande för riksdagen av det förslag, vartill utredningen giver anledning».

Beträffande motiveringen för förslaget tillåter sig utskottet, att i den mån redogörelse i det följande ej lämnas, hänvisa till motionen.

Enligt nu gällande bestämmelser angående tillsynen över sparbankerna, vilka bestämmelser innefattas i 57—63 §§ i 1923 års lag om sparbanker, utövas denna tillsyn av länsstyrelsen i det län, där sparbankens styrelse har sitt säte. Uppdraget att övervaka sparbankernas förvaltning handhaves för varje sparbank inom länet av ett av länsstyrelsen förordnat allmänt ombud. De uppgifter, som åligga sådant ombud, äro angivna i en av Kungl. Maj:t den 21 december 1923 utfärdad instruktion. Genom särskild kungörelse samma dag har Kungl. Maj:t vidare fastställt den ersättning, som skall utgå till de allmänna ombuden.

De i 1923 års lag om sparbanker föreskrivna grunderna för sparbanks-tillsynen gällde i allt väsentligt jämväl enligt 1892 års sparbankslag. Såsom i motionen erinras, hava emellertid meningarna varit delade angående lämpligheten av ett kontrollsystem med allenast lokala tillsyningsmyndigheter. Härvid har särskilt framhållits, att möjligheterna att erhålla kvalificerade ombud alltid varit relativt begränsade, och det har gjorts gällande, att en efter fackmässiga och enhetliga grunder anordnad central inspektion av sparbankerna skulle vara ägnad att avsevärt främja en sund utveckling av sparbanksrörelsen, icke minst i avseende å kreditgivningen. Behovet av ett centralt kontrollorgan har tidigare vitsordats av sparbanksföreningen och styrelserna för det stora flertalet av landets sparbanker. För en centralisering av tillsynen har vidare åberopats den gynnsamma erfarenhet, man i våra grannländer haft av en sådan centralisering.

Olika förslag hava ock framkommit i fråga om det sätt, på vilket en central tillsyningsmyndighet lämpligen borde organiseras. I avseende å vad

Gällande bestämmelser om tillsyn över sparbanker.

Tidigare förslag om centralisering av sparbankstillsynen.

härutinnan förekommit under de senare åren tillåter sig utskottet hänvisa till den redogörelse, som lämnats i motionen. Här må endast erinras, huru som, sedan frågan om ordnandet av sparbankstillsynen senast varit föremål för utredning av 1920 års sparbankssakkunniga, i det förslag till ny sparbankslag, vilket av Kungl. Maj:t förelades 1922 års riksdag, jämväl ingick förslag till utvidgad tillsyn över sparbankernas verksamhet. Nämnda förslag innebar, att, med bibehållande — ehuru med viss skärpning — av den lokala kontrollen genom i orterna bosatta ombud, en central tillsyn över sparbankerna skulle utövas av en av Konungen för hela riket förordnad sparbanksinspektör, vilken huvudsakligen skulle vara en rådgivande myndighet för sparbankernas verksamhet.

Förslaget avstyrktes emellertid av bankoutskottet. Det syntes nämligen enligt utskottets mening kunna befaras, att kostnaderna för den centrala inspektionsmyndigheten i framtiden snart nog kunde komma att avsevärt stegas, varjämte utskottet icke kände sig övertygat, huruvida icke med lämpliga kompletteringar av det dåvarande systemet en i stort sett tillfredsställande kontroll över sparbankerna kunde vinnas. Härvid ansåg sig utskottet särskilt böra framhålla vikten av att länsstyrelserna vid utseende av allmänna ombud läte sig angeläget vara att därtill förordna endast erfarna och för uppgiften fullt kvalificerade personer. Då emellertid förslaget till sparbankslag i viktiga delar ansågs böra omarbetas, blev detsamma vid 1922 års riksdag i sin helhet avstyrkt av utskottet samt av riksdagen avslaget.

I det förslag till sparbankslag, som därefter framlades för 1923 års riksdag, förnyade Kungl. Maj:t sitt år 1922 avgivna förslag i fråga om sparbankstillsynen. I utlåtande över nämnda förslag vidhöll bankoutskottet likaledes sin år 1922 uttalade uppfattning om det lämpligaste sättet för tillsynens ordnande. Utskottets utlåtande var emellertid icke enhälligt, i det att sex ledamöter av utskottet på angivna skäl reserverade sig under tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag. Riksdagen biföll bankoutskottets förslag, och de av riksdagen godkända bestämmelserna inflöto sedan i den nu gällande sparbankslagen.

Såsom framgår av det anförda, har sålunda önskemålet av en centralisering av sparbankstillsynen icke blivit tillgodosett på den grund, att riksdagen vid behandlingen av sparbankslagen år 1923 ansåg den redan tillämpade kontrollen med de skärpningar, densamma var avsedd att erhålla, vara tillräckligt effektiv.

Motionen. I den nu föreliggande motionen har motionären uttalat såsom sin uppfattning, att den nuvarande anordningen för sparbankstillsynen icke vore tillfredsställande, och framställt förslag om verkställande av utredning i syfte att ernå en effektivare, eventuellt centraliserad kontroll över rikets sparbanker. Motionären har såsom skäl för den föreslagna åtgärden anført följande:

»Den nya sparbankslagen trädde i kraft med 1924 års ingång. Man har sålunda under fem år haft tillfälle att iakttaga verkningarna av de nya bestämmelserna om tillsynen. Bland tillsynens egna utövare torde den uppfattningen vara allmän, att tillsynen icke heller med nu gällande anordning äger nödig effektivitet, och det torde med fog kunna sättas ifråga, huruvida sparbankerna själva fått sina önskemål i någon mån tillgodosedda. Alltjämt kvarstår svårigheten för länsstyrelserna att få tillgång till personer, som lämpligen kunna anförtros ombudskap. Med sparbanksväsendets utveckling — sammanlagda beloppen av de av sparbankerna förvaltade medlen torde för närvarande överstiga 3 miljarder kronor — hava länsstyrelserna ställts inför ett kontrollansvar på ett område, som ligger fullständigt på sidan om länsstyrelsernas allmänna uppgifter och för vilken de icke äga tillgång till den affärsmässiga, ekonomiska sakkunskap, som är erforderlig för ett tillförlitligt bedömande av sparbankernas ställning och verksamhet.

Alltmera arbetar sig därför ånyo den tanken fram, att det enda sättet för erhållande av en såvitt möjligt effektiv sparbankstillsyn är en centralisering av tillsynen. Den centralisering, som åsyftats i de tidigare för riksdagen framlagda förslagen, avsåg, såsom nyss sagts, främst att erhålla en rådgivande institution. Av vad förut nämnts torde framgå, att detta icke kan anses vara tillräckligt. Det centrala organet måste vara icke blott ett rådgivande utan främst även ett inspekterande organ. Ifrågasättas kan, huruvida icke med inrättandet av en central myndighet för sparbankstillsyn länsstyrelsernas befattning med själva tillsynen borde upphöra. Lokala ombud skulle möjligen kunna vara till gagn för den centrala myndigheten.

Kostnaderna för en centraliserad tillsyn torde helt visst icke, i varje fall icke i någon betydelsefull mån, komma att överstiga de nuvarande kostnaderna för tillsynen. I den till riksdagen nyligen avlämnade statsverkspropositionen hava årskostnaderna enligt nu tillämpade anordning beräknats till 110 000 kronor, därav hälften bestrides av landets omkring 500 sparbanker.»

Vad motionären anfört synes utskottet vara värt beaktande. Visserligen *Utskottet.* har utskottet tidigare uttalat den uppfattningen, att den nuvarande anordningen för tillsyn över sparbankerna skulle komma att bli tillfyllest. Emellertid hava, efter ikraftträdandet av den nya sparbankslagen, beträffande några sparbanker inträffat omständigheter, vilka torde kunna sägas utgöra stöd för den meningen, att tillsynen enligt nu gällande system icke alltid fungerat fullt tillfredsställande. I varje fall synes det förhållandet, att sparbankerna i och med den fortgående starka tillväxten av de utav dem förvaltade medlen kommit att intaga en alltmer betydelsefull ställning i landets ekonomiska liv, kunna motivera ett förnyat överbäggande av frågan, huruvida den nuvarande kontrollanordningen fyller de anspråk på effektivitet, som från det allmännas sida böra ställas på en sådan kontroll. Den tid, som förflutit efter tillkomsten av de nu gällande bestämmelserna rörande

sparbankstillsynen, torde ock vara tillräcklig för ett bedömande av berörda spörsmål. Med hänsyn till vad nu anförts har utskottet ansett sig böra förorda, att en utredning i ärendet snarast kommer till stånd. Denna utredning synes böra verkställas genom Kungl. Maj:ts försorg; och torde, därest omständigheterna därtill föranleda, förslag till ändrade anordningar i avseende å sparbankstillsynen böra framläggas för riksdagen.

Åberopande det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion I: 19, må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa skyndsamt utredning i fråga om behovet av ändrade bestämmelser rörande tillsyn över sparbankerna samt, därest omständigheterna därtill skulle föranleda, för riksdagen framlägga förslag i ämnet.

Stockholm den 26 februari 1929.

På bankoutskottets vägnar:

C. E. SVENSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *C. E. Svensson, Lindgren, Johansson* i Friggeråker*, *Abrahamsson, Andersson* i Hedsta*, *Bjurström* och *Berling**;

från andra kammaren: herrar *Winkler, Borggren, Henrikson**, *Bäcklund**, *Wikström, Ryberg, Lovén* och *Carlsson* i Solberga*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.